

1968'E NASIL GELİNDİ?

Aydınlık Gazetesi, 21 Mayıs 2018

Yıldırım Koç

1968-1971 yılları Türkiye'nin sosyal ve siyasal tarihinde özel bir dönem oluşturuyor. Bu yıllardaki gelişmelerin gerisinde hem dünyada, hem de Türkiye'deki bazı önemli birikimler var. Bu birikimler bilinmezse, 1968-1971 dönemindeki büyük gelişmelerin bir anda ortaya çıktığı sanılır.

ANTI-EMPERYALİZM VE SOSYALİZM YÜKSELİYORDU

1965 yılında ABD, Vietnam Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne saldırdı ve büyük bir bombardımanı başlattı. ABD, yaygın biçimde kimyasal silah kullandı. ABD ordusunun yaptığı katliamlar kamuoyuna yansdı. Bu vahşete tepki olarak, dünyanın birçok ülkesinde ABD karşıtı ve anti-emperyalist kitle eylemleri ortaya çıktı. 1968 yılı başlarında Vietnam Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin ordusu ve Güney Vietnam'daki gerillaların oluşturduğu Vietkong, Amerikan ordusuna çok ciddi kayıplar verdi (ünlü Tet saldırısı). Bu büyük kayıplar sonrasında ABD'de düzenlenen savaş-karşıtı mitinglere yüzbinlerce insan katılmaya başladı. Dünya ağır siklet boks şampiyonu Cassius Clay, ABD'nin Vietnam saldırılarına karşı çıktı. Bunun üzerine boks lisansı elinden alındı ve hapis cezasına çarptırıldı. O da Müslüman oldu ve adını Muhammed Ali olarak değiştirdi.

Mao 1966 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nde Kültür Devrimi'ni başlattı. 1949 yılında kurulan Çin Halk Cumhuriyeti'nde yüz milyonlarca insanın katıldığı bir toplumsal hareketlilik başladı. Kültür Devrimi'nin sosyalist insan yaratma çabası tüm dünyayı etkiledi.

ABD'de zenci lider Martin Luther King'in 4 Nisan 1968 günü öldürülmesi sonrasında milyonlarca kişinin katıldığı kitle eylemleri gündeme geldi. Ayrıca ABD'deki siyahların eylemleri militanlaşmıştı; Kara Panterler örgütü etkileyici eylemlere başladı.

LATİN AMERİKA VE CHE

Fidel Castro ve arkadaşlarının 1 Ocak 1959 günü Havana'yı ele geçirmeleriyle başarıya ulaşan Küba Devrimi'nin Latin Amerika ülkelerindeki etkisi, Che Guavera'nın bu bölgede devrimci mücadeleyi geliştirmek üzere başlattığı girişimle ve 1967 yılında ölümüyle iyice büyüdü. ABD emperyalizminin ve işbirlikçilerinin artan baskıları, Uruguay'da, Brezilya'da ve diğer bazı Latin Amerika ülkelerinde, Katolik papazlarının bile katıldığı Amerikan karşıtı eylemlere ve gerilla hareketlerinin yükselmesine yol açtı.

Ortadoğu da kaynıyordu. 1967 yılındaki Arap-İsrail savaşında (6 gün savaşı) Arapların yenilgisinin ardından Filistinliler gerilla mücadelesini başlattılar. El Fetih ve diğer örgütlerin kurduğu gerilla kamplarında çeşitli ülkelerden devrimciler eğitildi ve emperyalizme karşı mücadeleye katıldı. Siyasi amaçlı uçak kaçırma eylemleri de bu dönem başladı (Leyla Halid).

1955 yılında oluşturulan Bağlantısızlar Hareketi bu yıllarda daha da güçlendi. Sovyetler Birliği'nin ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin sağladığı ekonomik ve siyasal destekle, bağımsızlığını yeni kazanmış birçok eski sömürge, anti-emperyalist cephede yer aldı. Emperyalist ülkeler, Birleşmiş Milletler'de ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nde ağırlıklarını yitirdi.

1968 yılında Fransa'da başlayan öğrenci eylemlerinin ardından, Fransa tarihinin en büyük genel grevi gerçekleştirildi.

Türkiye'de ise 27 Mayıs Devrimi'nin sunduğu 1961 Anayasasının sağladığı demokratik ortamda sosyalist hareket gelişti ve kiteselleşti. 1961 yılında kurulan ve 1962 yılında sosyalistlerin yönetimine giren Türkiye İşçi Partisi'nin büyük çabaları ve başarılarıyla, 1965 milletvekili genel seçimlerinde ilk kez 15 sosyalist Millet Meclisi'ne girebildi. 1967 yılında da Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu kuruldu.

1968-1971 dönemi, bu ve benzeri gelişmeler üzerinde ortaya çıktı.